

GUIA D'ACTIVITATS I IDEES PER AL TREBALL DELS CONTES

LA MALETA DELS CONTES DELS SENTIMENTS, ANGOIXES I GRANS ÈXITS

LA MALETA DELS CONTES DELS SENTIMENTS, ANGOIXES I GRANS ÈXITS

«el conte permet que l'infant pugui veure les coses amb els ulls dels altres, afavorint l'empatia» Gianini Rodari (1976)

Els contes són una eina màgica que serveix per generar efectes emotius, per despertar la imaginació i la creativitat, transmeten maneres diferents de viure, veure i entendre el món tot permetent que l'infant es pugui situar en el seu propi aprenentatge de socialització.

Els contes poden ajudar a resoldre conflictes, a crear hàbits i a assumir responsabilitats per aportar quelcom al desenvolupament de la persona. Hi ha contes concrets i específics per treballar els valors i actituds. Però quan parlem del valor del conte, es va més enllà i hem de recuperar l'objectiu de distreure i imaginar tot allò que s'expressa a través de la narració. De cada conte en podem fer una anàlisi dels valors i actituds dels personatges i avaluar com es resolen els conflictes que van apareixent en tota la trama narrativa. A través de la resolució d'aquests conflictes podrem aprendre fins i tot, comportaments.

Amb els contes podem

- Potenciar la creativitat a través de les històries que s'expliquen.
- Motivar vers la lectura i descobrir tot el que hi podem trobar a través dels personatges.
- Activar l'actitud d'escolta com l'hàbit d'atenció i concentració i estimular la comunicació
- Descobrir i analitzar les actituds dels personatges i com aquests resolen els conflictes
- Enriquir el vocabulari i el llenguatge a través de l'expressió (oral i escrita)
- ...

A l'explicar els contes i les històries cal conèixer molt bé el contingut, com si formés part de la pròpia experiència i transmetre'l a l'auditori utilitzant totes les eines expressives: tots els contrastos de la veu amb els silencis i pauses que aporten misteri i donen vida als personatges; el gest _des de les expressions de la cara al moviment de tot el cos_, podem cridar l'atenció en qualsevol moment incorporant també la mirada... Totes les eines, instruments, vestuari i objectes poden completar la presentació. Altres recursos que podem utilitzar per als més petits són les repeticions, onomatopeies, paraules clau, canterelles, versets, etc.

AQUESTA MALETA CONTÉ ELS CONTES:

El cassó d'en Gerard. Isabelle Carrier /Ed. Juventud

Amb paraules senzilles i unes il·lustracions tendres i divertides, l'autora recrea el dia a dia d'un nen diferent: les seves dificultats, les seves qualitats, els obstacles que ha d'afrontar. El cassó del Gerard omple un buit, commou el lector, sigui de l'edat que sigui. Però el que més crida l'atenció és la senzillesa del dibuix i del concepte. Un conte metafòric per a parlar de les diferències als més petits i la superació d'un nen amb dificultats per a suportar el dia a dia.

De que fa gust la lluna? Michael Grejniec /Ed. Kalandraka

Un llibre tan rodó i saborós com la lluna plena. Els animals de la selva ens mostraran com les coses compartides sempre tenen més bon gust.

El papa, la mama, l'Aina i jo. Jérôme Ruillier /Ed. Juventud

El Papa, la Mama, l'Aina i jo ens estimem molt. Però això no impedeix que de vegades ens enfadem... Un àlbum que il·lustra en poques paraules però amb gran sensibilitat i intel·ligència les relacions personals.

Tal com ets, ets el millor. Nadia Budde/Ed. Takatuka

Hi ha gent insatisfeta amb la seva aparença, que preferiria tenir els cabells arrissats o els ulls blaus, ser més musculosa o més alta o més baixa, tenir la pell més morena o menys fosca... I tal com ens mostra Nadia Budde, aquests desitjos poden ser tan variats com persones i gustos hi ha.

El llibre valent. Moni Port /Ed. Takatuka

Durant la història de la humanitat les pors han servit per crear estratègies que ens han permès sobreviure com a espècie. Negar o ignorar les pors no és una actitud intel·ligent quan estan justificades. Un llibre imprescindible per abordar amb els petits l'origen de les nostres pors de manera oberta i enriquidora, per a què serveixen, com podem conviure amb elles i, sobretot, què significa en realitat ser valents.

Eloisa y los bichos. Jairo Buitrago. /Ed. Jinete Azul

Què se sent en ser una "bitxo raro"? Tots et miren al passar, al carrer, a la classe, en l'esbarjo... *Eloísa y los bichos* és una bella reflexió sobre les coses noves, sobretot allò que ens és desconegut. Parla de pors, i d'aprenentatges; d'estranyeses, però també de costums; i també d'amistat.

PROPOSTES CONCRETES PELS LLIBRES QUE T'HAS ENDUT:

El cassó del Gerard. Isabelle Carrier

Es tracta d'un conte que ens mostra en forma de metàfora els obstacles que ha de superar un nen amb dificultats. Aquestes dificultats es representen per mitjà d'un cassó vermell que acompanya a Lorenzo a totes parts. A través del conte, podem observar com en Gerard ha d'esforçar-se molt més que els altres per aconseguir el mateix, precisament per aquest cassó que li complica una mica la vida. També ens mostra que en Gerard té moltíssimes qualitats, però que hi ha persones que només veuen el cassó i ho troben estrany, i fins i tot inquietant. Però afortunadament existeixen persones extraordinàries (pares, mestres, terapeutes...) que ajuden a en Gerard a explotar els seus punts forts i a portar més discretament el seu cassó, la qual cosa li facilita substancialment la vida. Un llibre molt senzill que juga amb l'encertadíssima metàfora (el cassó) per poder tractar amb els nens i nenes la diversitat funcional i les diferències entre els uns i els altres.

El millor però és experimentar-ho:

Llegir el conte i sense explicar-los res, al moment de baixar al pati lligar una galleda a la cintura a una criatura i proposar-li de jugar amb ella, després, al cap d'una estona canviar la galleda a una altra criatura i així successivament. Un cop de nou a classe, posar en comú com s'han sentit amb la galleda lligada a la cintura. L'alumnat entendre perfectament la intenció del conte i aconseguirà empatitzar amb la situació perfectament. Un cop entesa la metàfora, si l'edat de la mainada ho permet, es poden buscar exemples de què pot representar aquest cassó (una diversitat funcional sensorial, motora, intel·lectual, etc.), amb l'experiència viscuda i la reflexió, obrim el debat de com ens pot afectar en el nostre dia a dia i què podem fer perquè aquest cassó sigui més suportable. Acabar la sessió amb una segona lectura del conte, aquest cop, pot ser projectada (hi ha versió al YTube).

De què fa gust la lluna? Michael Grejniec

El conte possiblement ja el coneguin ja que ha estat molt popular a les biblioteques i a centres d'educació infantil. Però per aquest motiu, això el fa més atractiu, ja el coneixen i poden col·laborar.

És un llibre que parla dels somnis i la il·lusió. Del treball en equip i dels èxits que s'aconsegueixen quan compartim un mateix projecte que ens engresca, de l'empatia, de l'humor d'una lluna juganera...

Existeixen moltes versions del conte a YTube, que podeu projectar a l'aula (fins hi tot amb animalons diferents, cosa que pot fer més divertida la sessió ja que podeu jugar a trobar els animals intrusos i els que han desaparegut a les diferents versions) Permet també parlar del joc que dona el ratolí, el més petit però el que finalment atrapa la lluna.

Al ser un conte bastant repetitiu, es pot representar fàcilment per la mainada. A més, al final podem provar totes i tots quin gust fa la lluna. Com? Doncs només cal dur a l'aula una lluna de paper de plata (que amagui pa d'àngel circular que es pot comprar al supermercat) al acabar el conte, quan el ratolí toca la lluna, la dinamitzadora els dóna una sorpresa. Obrim la lluna de paper de plata i repartim a cada taula una lluna rodona de pa d'àngel que provarem tots, tot compartint bacinet a bacinet com ho han fet els animalons. Això sí, cal fer-ho totes i tots alhora, i mica en mica en veu alta, anar dient de ...què fa gust la nostra lluna?

El conte s'acompanya d'un mesurador que arriba fins als 150cm. Una altra proposta és mesurar l'alçada de cada nen i nena, mirar quan sumen totes les alçades i imaginar quantes coses podrien atrapar si fessin com els animalons i construïssin una gran torre. Tocarien el sostre de l'aula? I el teulat de l'escola? I les cistelles de bàsquet? I el semàfor? I el campanar de l'església?...

El papa, la mama i jo. Jérôme Ruillier

És en les relacions personals que experimentem un munt de sensacions, emocions i sentiments diferents. Molts d'aquests sentiments estan encertadament representats en el conte, per un tros de corda al qui l'autor hi dóna forma. La nostra proposta és la de jugar amb cordes per tal d'expressar els sentiments que estem treballant amb els contes de la maleta. Representem l'alegria, la tristesa (senzill) però i la por? La gelosia? Depenent de l'edat de la mainada i de l'experiència i treball anterior en valors, sentiments i emocions, es pot anar creixent en la dificultat dels sentiments a representar. Si ha agradat la proposta al grup, es pot utilitzar la corda de cada alumna durant la resta de l'any tot utilitzant-la en el "racó dels sentiments" en substitució de les caretes o fotografies (content, trist, enfadat, ...) que es solen utilitzar en aquest mural.

Tal com ets, ets el millor. Nadia Budde

Un conte en forma de rodolí que permet ser explicat amb cantarelles, ple d'humor i dibuixos esbojarrats. Ideal per tractar el tema de les diferències amb distensió i alegria. Totes i tots tenen alguna cosa que canviarien o que voldrien diferent, però segurament, allò que volen canviar els fa únics. Aquest és un bon moment per fer el llibre de la classe tot treballant els rodolins, es tracta de fer l'exercici amb dues voltes, d'una _si la confiança del grup ho permet_ amb allò que cada nen o nena voldria canviar d'ell mateix. L'altra i la més important, amb aquelles coses que agraden de cada criatura. Els adjectius i floretes que s'utilitzaran per als rodolins poden ser dits pels companys de la protagonista del rodolí, potser no cal que sigui cadascú qui triï una qualitat, sinó els companys i companyes. S'han de trobar qualitats per totes i tots. Seguidament, es construeix el llibre de la classe "tal com som, som les millors!" amb retrats de cada alumne (realitzats per ells mateixos o pels companys i companyes) i el rodolí amb les qualitats que té la persona dibuixada. Aquest llibre pot acompanyar-vos durant tot el curs anant de casa a casa i mostrant a les famílies l'esplèndida classe que sou!

El llibre valent. Moni Port

La por és una emoció caracteritzada per una intensa sensació, habitualment desagradable, que es provoca davant una percepció de perill, real o suposat. El curiós de la por és que es pot produir davant una amenaça present, futura o fins i tot passada. La por apareix quan creiem que anem a patir un mal, i si creix moltíssim es converteix en terror. D'una banda, la por pot servir-nos per estar alerta davant el perill, però per una altra, el terror pot paraitzar-nos i no deixar-nos pensar.

Quan sentim por, els nostres ulls s'engrandeixen per veure millor i el cor envia més sang a les cames perquè puguem fugir. I és que aquest mecanisme de defensa està gravat en el nostre ADN per poder evitar alguna cosa dolorosa, i és conseqüència de l'esquema adaptatiu de l'home, des dels temps més primitius. Així que la por és necessària i saludable, sempre que no sigui exagerada o neuròtica (quan la intensitat de la por no té cap relació amb el perill). Tots sentim por, i el curiós és que podem sentir por a qualsevol cosa, fins i tot a aquelles que en principi tots desitjaríem, com tenir èxit o ser feliços.

Aquest llibre, divertit i molt complert permet parlar de totes aquestes pors amb la mainada al mateix temps que ens dóna pistes i claus per a afrontar-les i superar-les. Només la sola lectura ja obre pas a què cada nen i nena pugui explicar-nos de què té por (també la dinamitzadora), així, és possible que notem que en general la mainada té por a la foscor i a fer-se mal (al dolor). A partir d'aquestes pors, i entre totes i tots elaborem un llistat de pistes i estratègies que la mainada fa servir quan té por. Segurament, alguna de les idees que surtin poden ajudar a algú altre a passar millor la por. Com que aquesta emoció sol generar molta participació, us animo a que la mainada faci una mini enquesta a casa per saber també a què tenen por les seves germanes, germans i persones adultes que conviuen amb ella. Un cop tinguem les respostes, podem fer una super exposició de monstres de por i de com plantar-hi cara (es poden utilitzar cartolines i pintures, una per monstre, o també plastilina o fang si hi ha prou espai per treballar-hi a l'aula) L'exposició s'ha d'exhibir en un lloc ben vistós del centre perquè tothom pugui trobar-hi la seva "por".

Eloísa y los bichos. Jairo Buitrago. /Ed. Jinete Azul

La primera frase del conte "*No soy de aquí*" ja dóna molta força als sentiments que anirem descobrint a través de l'Eloísa. T'has sentit alguna vegada diferent als altres? Has sentit en alguna ocasió que el lloc en el qual estaves no tenia gens que veure amb tu? Has notat que no tenies res en comú amb els qui t'envoltaven? o potser... Alguna vegada han fet que et sentissis com una..."bestiola rara"....? Aquestes són les preguntes que poden obrir el debat un cop llegit o visualitzat (hi ha infinites versions al YTube) el conte de l'Eloísa.

Aquest conte, permet treballar l'acollida d'aquelles persones que vénen de lluny i no coneixen encara la nostra llengua i manera de fer. També és un conte per treballar l'actitud de les persones novingudes davant la soledat, la por, l'enyorança, i sobretot la diferència envers la societat d'acollida. Alhora ens permet analitzar els motius que porten a les persones a canviar de residència i la pèrdua d'un ésser estimat (en el conte, la mare).

Però el que el fa es especial són les il·lustracions. La seva originalitat permet, treballar la metàfora a través del dibuix. L'Eloísa se sent tant diferent que veu a la resta com a bestioles estranyes. Però a mida que l'Eloísa s'integra i és acceptada a la societat d'acollida, les bestioles que a la primera pàgina van de quatre grapes i amb prou feina tenen semblança humana, apareixen ja dretes i amb una semblança més humana a les darreres pàgines de la història. Eloísa doncs, ja no les veu tant diferents a ella. Finalment, tot i les arrels que no perdrà mai, l'Eloísa ja forma part plenament de la nova societat d'acollida.

És doncs, un conte per mirar més que per llegir. La nostra proposta és la de jugar amb les imatges i anar parlant dels sentiments que hi ha expressats a través de la Eloísa i les bestioles. Les expressions de les cares poden donar lloc a parlar de la relació entre la Eloísa i el seu pare, i la Eloísa i les bestioles: quines pors, buits, emocions hi veuen? Quantes vegades i en quines situacions les hem viscut? Tenim a l'aula alguna nena o nen que vulgui explicar-nos la seva pròpia vivència? Si és així, cal convidar-la a fer-ho tot escoltant atentament la seva història, sense jutjar-la i amb moltes ganes d'empatitzar. Un exercici pràctic amb la Eloísa a de la vostra aula.

LA MAR DE CONTES, LA MAR D'ACTIVITATS:

Activitats obertes per a treballar amb contes.

- **El gran Mural:** Fem un mural gegant entre totes i tots que simbolitzi el sentiments, valors o emocions que s'han treballat (pintura i pinzells grans un gran paper d'estrassa que ocupi part del passadís o de la paret de l'aula)
- **Fotos emotives:** amb fotografies o imatges de persones que expressen diferents emocions podem fer diferents activitats de presa de consciència de les emocions i identificació de les mateixes en els altres. Per fer-ho caldrà seleccionar fotos de gent que expressin les emocions que hem localitzat al conte: tristesa, vergonya, ràbia, por, orgull... Després per parelles intercanviar-se fotografies i que pensin o inventin situacions que han pogut provocar situacions en les que les persones poden sentir-se així. Recordar una situació personal en la que s'han sentit com a la fotografia. Buscar emocions oposades a partir de les fotos, estudiar-les i investigar postures corporals o facials que les identifiquen. Fer esquemes gràfics de cada emoció (o símbols) a partir de les fotografies analitzades.
- **Pluja d'emocions i sentiments:** amb la fórmula del brainstorming/pluja d'idees, fer una pluja de sentiments i emocions. Un cop feta, classificar-los segons com ens fan sentir (ens fan sentir bé, ens fan sentir malament). Tornar a repetir la pluja d'idees a partir de situacions conegudes en què s'han viscut cadascuna de les emocions de manera que totes tinguin una situació relacionada.
- **Llistes emotives:** Dir l'abecedari, recitar la taula del 2 ó 3, o llegir la llista de classe tot representant diferents sentiments. El contingut no és important (per això triem llistats sense emoció) però la persona que recita caldrà que ho faci seguint les ordres de la dinamitzadora i recitar-ho expressant amb gestos, moviments i to de veu diferents emocions que han sortit al conte.
- **La meva emoció:** cada criatura tria una o dues emocions que creu que l'acompanyen i en busca una imatge o un text. Aquest text o imatge l'enganxa en un foli i la decora d'acord amb el que representa. Recollim els folis i muntem un llibre de les emocions, de les nostres emocions.
- **Dicciosentiments:** busquem diferents sentiments i relacionem-los entre ells de manera que tinguem una cadena de sentiments afins o contraris. Aquestes cadenes ens ajudaran a entendre els diferents sentiments i a poder definir-los.
- **El mirall màgic:** Col·loquem un mirall davant la classe i els demanem que passin davant del mirall i es tirin un "piropo", una floreta (si el grup no és nombrós es pot demanar que no es repeteixin). Quines són els coses positives que veiem de nosaltres mateixos? Podem tornar a passar pel mirall i intentar llançar floretes al company que passarà darrera nostre. És fàcil dir coses bones i positives dels altres? Hi estem acostumades?

- **Som genials:** cada setmana escollirem un alumne (el delegat o delegada de la setmana, per exemple) i decidirem quina cosa fa bé (llegir, explicar acudits, córrer, fer una pirueta, ballar la baldufa, pentinar-se...) i durant tota la setmana li lloarem la qualitat, serà valorada com una persona irrepetible i especial amb una qualitat que agrada al grup.
- **La recepta:** a partir dels sentiments identificats als contes omplim un formulari de recepta (seguint el mateix esquema que una recepta mèdica: indicacions, temps d'acció, contraindicacions i precaucions, dosis, presentació, saber-ne més.) Pengem un dibuix o una fotografia del sentiment amb la seva fitxa a les parets de l'aula.
- **Estic bé!** Fem una llista de paraules, sobrenoms i altres expressions que s'utilitzen a classe per parlar entre ells i elles i classificar-los entre els que els fan sentir bé i els que els fan sentir malament. Tenir-los presents tot intentant potenciar els positius i eliminar aquells que els fan sentir malament.
- **Ni bé ni malament:** El joc consisteix en posar com a condició no poder utilitzar les paraules "bé" o "malament" quan parlem dels sentiments i emocions del conte. No es pot dir per exemple, "quan li fan això, se sent malament", caldrà buscar nous adjectius que realment expliquin COM se sent el personatge quines emocions viu i què sent en cada situació. Es farà servir la mateixa norma de joc, quan parlem de les pròpies vivències. Una manera de forçar la mainada a parlar més intensament i profundament d'allò que realment sentim amb cada emoció.
- **Stop:** Mentre es fa la lectura del conte il·lustrat, aturem el conte just abans que el conflicte es resolgui. Animem als nois i noies a inventar el final trobant una solució al problema. Posar-los en comú. Un cop fet, continuar la lectura del conte fins al final i comparar els diferents resultats en una mateixa problemàtica.
- **Emoticons:** busquem gomets d'una mida prou gran per a dibuixar-hi expressions (cares) aquestes han de ser fàcils d'entendre i consensuades amb el grup. Al llegir històries i contes, obrir assemblees per parlar dels temes que preocupen al grup, resoldre conflictes, etc., enganxar-les als nens i nenes segons les emocions i sentiments que expressen. Un cop resolt el tema tractat o el treball fet. Analitzar les diferents emocions que han anat sorgint i que s'han anat transformant (tenim l'història a partir dels gomets enganxats).
- **Emocionari:** a mida que anem descobrint quines són les característiques de cada emoció treballada al conte, anem realitzant el nostre propi diccionari de les emocions. A final de curs, hi haurà a l'aula un Emocionari molt especial.
- **Conta-Emociocontes:** Expliquem el conte de nou, però afegint l'emoció o el sentiment que hem identificat a cada moment. És a dir, podem parlar que la caputxeta entra a casa esverada i quan veu a l'àvia al llit sent por, angoixa, curiositat...triem el sentiment o emoció i posem-lo en el moment en què és viscut, quan la caputxeta diu al llop "quines dents més grans que tens!" el llop contesta trist, avergonyit, enfadat...(com ens sentim quan ens insulten? Doncs posem-ho al conte i al personatge!). Veurem com potser, els "dolents" de la història ja no ens semblen tan dolents...i els "bons" tampoc tan bons...